DATE: ____________ DAY: ____________

سوال نمبر 2

تعارف:

رحمان بابا د پښتو ژبې لوئ شاعر دے. رحمن بابا په کال 1042 ھ کښې په پېښور کښې په هزارخوانی کښې پیدا شوی وو۔ رحمن بابا لوصوفی و عالم دې. د دې شاعري چې لوې لو انسان وائي کله د اصلاح فلسفې لوئي عالم دې. د دې په وجه خو رحمن بابا په عام اولس کښې ډیر زیات خوښن شاعر گنڼل کیږي. د رحمن بابا د مشهورتیا وجه دا هم ده. چې شاعري ئې ډیر په عام او آسان الفاظ کښې ده. رحمن بابا په شاعري کښې لوئي برخه اخلاقي شاعري ده چې هغه کښې عام اولس ته نصیحت کوي. او اخلاقي شاعري ئې دومره زور لري چې د متلونو په توګه استعمالیږي

رحمن بابا لنډه پېژندګلو:

رحمن بابا په کال 1042ھ ~~مجری~~ کښې د بهادر کلي ~~هزارخوانی~~ په مقام د عبدالستار کره زیږیدلے دے. رحمن بابا د هغه وخت لوی مذهبی عالم محمد یوسف نه د تصوف سبق حاصل کړو. رحمان بابا د ژوند ټیپي او ورځې

DATE:________ DAY:________

هم ليكوال ليكي سا كمري اود دا شاعر په كال ۱۱۱۸ هـ
كښي د دنيا د رخصت شو

د پټې خزانې مطابق د بابا د پيدا ئښت نېټه ۱۰۴۲ هـ
دا او په كال ۱۱۲۸ هـ كښې وفات شوى

قلندر مومند صيب وائي چې رحمن بابا په كال ۱۰۸۱ هـ
كښې پيدا شوى او په كال ۱۱۶۳ هـ كښي د دنيا نه
رخصت شوى.

د رحمن بابا شاعري:

رحمن كلام په غوږ د بې هنرو
كله طفل هسې لولي په كتاب كښې

د رحمن بابا د شاعري درې ښكاره اړخونه دي
① عشقيه ② صوفيانه ③ اخلاقي شاعري

صوفيانه شاعري:

د رحمن بابا د شاعرى لوى برخه په صوفيانه شاعري بانديې دا

چې د خدائي له معرفته خبر نه شوم
معلوم نه دم چې ولې يم پيدا شوى

DATE: DAY:

په دې شعر کښې رحمان بابا وائي چې څوک د

خدائې د معرفت خبر نه دی هغه خو څناور دی

لوړ حاله د محمد واړه په جهان کښې

چې لوټي نه وو د آدم و دهوا

لوړبل ځی کښې فرمائي چې

- چې مطلب د مدعا د سړي خدائې نشي
ناست ولاړ ئې هسې واړه عبادت نشي

- چې د خدائې په معرفت خبر نه دې
هغه واړه که بېدار دي هم اوده دي

- حد پایان ئې نشته سړي په دې منزل
معرفت ئې هسې بحر چې پایان دي

- پیدا کړې په خدائې نه ووه د دنیا
- که صورت د محمد نه وې پیدا

کل جهان د محمد په روې پیدا دی
محمد دې د تمام جهان ابا

-

عشقیه شاعري:

رحمن بابا په خپله عشقیه شاعري
خپل پاک ونادر خیالات ډیر ښائسته اندازسره پیش
کړي.

زه دیار په غم ډوب و غرقاب خوښ یم
په دا اور کښې بې طاقته بې تاب خوښ یم

که لیونی مي ستا زلفي په لاس لښبوځي
لیوونتوب په دې په درسن جهان ورکړم

چې غبار داستا د لارې په چشم وشي
چې به دواړه سترګو ړوندې مبصر شي

تر عشق غوره کار په دنیا نشته
تر هغه کار ولو غوره کار دې دا
زه عاشق سرو کار مې له عشقه
نه خلیل نه داود زې یم نه مهمند

اخلاقي شاعري:

اخلاقي شاعري هغه شاعري
دی چې شاعر پکښې وخپل اولس ته پند و
نصیحت کوي:

DATE: ______ DAY: ______

- د همکان کړ په لوړه زمکه نه له
  سر کوزی کوا چې بېن دي مرغزار ته

- تون لعنت دي په هسې منصفي شه
  له حق و د باطل وزنه تېر کړی

- که چېرې تلا د ازمانې په لاس کښې ورکړه
  خپل نامتوا و د بل اس به برابر کړي

- هر چې کا د اوربشو غنم غواړي
  له خاطره دې بېرون کړه دغه خیال

- بې منته جام د زهرو تنبلي ښه دي
  نه شهد چې منت بار شي وکوتره

خلاصه:

لنډه دا چې ~~خوشحال خټک~~ د رحمن بابا د پښتو لوړوي عام د شاعر دی. او د مساده زبان کښې شاعري د وجې په عام اولس کښې ډېر مقبولیت حاصل کړی دی. رحمن بابا خپل اولس ته د لحیت نه ډکه شاعري کړي او هم ئې هغه خیالونه او عشقیه شاعري هم دا په کلام کښې څرګند کړي.

سوال نمبر 3

③ حمزه بابا شاعري جامع جاج واخلئ؟

تعارف:

حمزه بابا د پښتو لوی لوی او ستر شاعر دی. حمزه بابا د خپلې غزل ګوئی د وجې ډیر مشهور دی. حمزه بابا هم شاعر، هم محقق هم ډرامه نګار، ناول نویس او انشاپرداز هم وو. ~~...~~ حمزه بابا ~~پښتو~~ په اول په اردو ژبه کښې شاعري کوله بیا د خپل پیر په وینا ئې په اردو کښې شاعري شروع کړه حمزه بابا د پښتو غزل لوړ مقام ته ورسولو لکه حمزه بابا وائی چې

شا په اننګ کښې د حمزه د ویښو سره دي
نه شوې د پښتو غزله ځوان زه دې بابا کړم

د حمزه بابا لنډه پېژندګلو:

حمزه بابا په کال ۱۹۰۶ کښې زیږېدلے - د پلار نوم ئې ملک میرباز خان وو - او حمزه بابا د لواړګي په مقام پیدا شوی وو - حمزه بابا د پښتو ادب ځښتن او لښکر په دواړو کښې ئې خپل کار کړی دی او د عظیم شاعر د جمعې په ورځ په کال ۱۹۹۴ کښې دنیا په شا کښو

DATE:______ DAY:______

د حمزه بابا شاعري:

د حمزه بابا د شاعرۍ ورې

نيمګاړ اړخونه دي:

① عشقيه شاعري

د حمزه بابا د عشقيه
شاعرۍ د دوه صفات دي چې حمزه بابا په
عشق کښې هم خپله پښتو ولي نه پرېږدي

- عشق لوبه په پرېشان د اشتياق اووم
ما د يل په تير کښې نيکل کړې زلفې ستا
چې مې خوښې وې پرېشانۍ اوس پرېشان يم
ما دي د تغافل کړې زلفې ستا

- عشق ته خود ببين ئې زه پښتون يم
ما نه ده خوبۍ ګډا ستر ګرته

- ما نيت ورته ليمه کړه ځما سر نه ټيټېدو
شايد چې په الفت کښې هم افغان باتي کيږم

- ځبر دی يم زلفو ته د فخ په طمع
زه د نند والو نه کشمير غوارم

DATE: ______ DAY: ______

② د حمزه بابا صوفیانه شاعري:

حمزه بابا په شاعري

کښې بوغنيه برخه د صوفيانه کلام هم ده حمزه بابا د وحدت الوجود قائل دی او يعنې د يقين ساتي چې د هر سه په دنيا کښې دي نه سه وخت کښې کې کښې د الله وجود ده وه.

- اوم د اصل سره وصل خو چې بېل شوم
اوس په خپله خله د خپل ځان په ثناء يم
ما چې مننا ثناء کوله يو هه نه شوم
چې په خپله خوله د خپل ځان په ثناء يم

- نا چې ماته وائي چې زما نه ځان قربان کړه
ځان د ځان نه ګنله قربانيږي ځاميران يم

- دا شه له ځان و ويني اشنا حمزه مخ وينه
او ته دې پورته کړه حجاب چې زه حمزه وينم

- ما او يار له مقابل کړه چې حامل دي
آئينه به آئينې ته مقابل کړه

- ما په اورو او رو نیفاره کوې ماته
د کائنات په زړه کښې رازونه زده

DATE: DAY:

حمزه بابا کلام کښې پښتونولي:

حمزه بابا یو خپل شاعر

کښې د پښتو ژبې سره د بره مینه څرګندوي او پښتونولي

بلکې د حمزه شاعرۍ کښې اخپلې شوي ده

- اشنا که په نیمګلا کښې ږب غروردي د مغل
  الفت سره وقار لې د پښتنو راکړی دی

- مینه که غرور لري وقار د مینې هم شته
  بنا ګنجې په تندی کښې زما ګنجې په شعله کښې

- ما حمزه له پېژلي باده خاوند ده
  په ښاغلي پیمانه تمر کښې د افغان دا ده

- حمزه سفر که د حجاز وي هم
  زه د پښتون د خاغلو سره زم

- حمزه یو ځغلي که لاهور بل به زاشي
  د څېرملا خاني د مبلمنو شوه

- دا امید مې د پښتنو اشنانه وه
  چې میلمه ټې له حجرې تلې نهر دي

DATE:________ DAY:________

خلاصه:

لنډه دا چې حمزه بابا په پښتو ژبه کښې لوی مقام لري او د شاعرۍ په ذريعه ئې د پښتنو ولې نسکاره کړه - حمزه بابا د صوفیانه کلام هم ډیر اهمه برخه ده - او هم ډیر خالصه انداز کښې ئې د وحدت الوجود ذکر کوي - لنډه دا چې حمزه بابا په عاشقۍ کښې هم فیلمه پښتو کې نه پیرتلرې.

سوال نمبر ۵

تعارف:

خوشحال خان د پښتو ژبې لوئ لوئ نه زیات ډیره لوئ شخصیت دی . د هم ادیب دی هم شاعر، د جنګ سړی هم هیته د ادب دیاب سړی هم ډیره ډیره وشوق وو - خوشحال بابا د توري سړی هم هیته لري او د قلم هاوند هم دے . خوشحال خان د پښتو ژبې دپاره ډیر خدمات دي و کړلي شي خان و دوه سو نه زیات کتابونه لیکلي دي. خوشحال خان د پښتو ژبه لوئ مقام نه رسولي دے.

DATE: ________ DAY: ________

د خوشحال خان لنډ پېژندګلو:

خوشحال خان

په یو شعر کښې د ځان ټوانی داسې څرګندوي

وائي چې.

زه خوشحال د شهباز خان یم چې توره زن یم خان په کلن

شهباز خان د یحیٰ خان وو چې بل نه وو سې محوان

شهباز خان د اکوړي د وو چې په توره شو سلطان

د هجري لیو زر دوه ولیشت سن وو چې زه راغلم په جهان

په دې شعر کښې خوشحال خان خپل ~~تر~~ ټوانی

کوي دا د تودي خاوند په ۱۱۰۰ هـ کښې د دنیا نه

رخصت شو.

د خوشحال خان څنګه شاعري

که د نظم که د نثر که د خط دي

په پښتو ژبه مې حق دی بې حسابه

د خوشحال خان د شاعرۍ څلور ښکاره اړخونه دي

① عشقیه شاعري:

د خوشحال خان عشقیه شعرونه

وايي

- ده خوشحال د زړه دیا د محبت نه زي
که مینه د خپل بت د بت پرسته

- که ځانه وې ته به ځان لره بلل څوک
په پالنګ به دې د هسې دزختل څوک
د دې صبو پیاپې چې پروې افتې
ولې ما غوندې به نه وې لایعقل څوک
ته مې وژنه د قصاص اندېښنه مه کړه
د خپل خون په طور به ونیسم لوبل څوک

- چې د الف غوندې ئې نه یا قامت سم کړي
خدائې څاد زړه په سر باندې د خم کړي
کړې د ګلزار د هیڅ ګلزار سره سم نه دي
چې زلفان ئې په سپین مخ باندې خم خم کړي
د محراب او رمې یکې په شمار د محر
د قضاء کاتبه عدل کړه کله ستم کړي

د خوشحال خان رزمیه شاعري:

د خوشحال د شاعرې

بو لویا برخه رزمیه شاعرې ده. په دې کښې د توري
ونې دحال ذکر وي

DATE: ______ DAY: ______

- پښتانه له بل څه فکر کړي نه پوهېږي
بې له توري خلاصي نشته په بل کار

- چې مغل وته مې وتړه له توره
درست پښتو مې وي هم وته ښکاره کړل
اتفاق مې پښتانه کې پیدا نکړو
ګنې ما به د مغل ګرېوان پاره کړم

- پس له بنده دي دا عزم
د خوشحال د خاطر جزم
یا شیوي منځ ملک ته
یا مغل سره رزم

- مرګ له هومره مهلت راکړه په جهان کښې
چې محدود د مغلي به وینو سور کړم

د خوشحال قامي شاعري:

خوشحال بابا په خپل قام
باندې مصبن شاعر دی. خوشحال خان قام ته د
هغوي کمزورتیا ښايي اور اصلاحي تنقید پې هم کوي

نه یې ننګ شته نه یې شرم ~~ناپوه~~
څه ناپوه دي دا سخلان
زه به ننګ د پښتانه یم
دوي نیولي مغلان

DATE: DAY:

تېره مې اوليده اغلم تر سوات
پښتون مې اوليد د لوټې لوټې ذات
عقل او همت مې د چا او نه ليد
په پښتنه د اغلم پروت يم ملامات

- هره چاره د پښتون تر مغل ښه ده
اتفاق ورسره نشته ډېر ارمان
که توفيق د اتفاق پښتانه مومي
زوړ خوشحال به دوباره شي په دا ځوان

د خوشحال خان اخلاقي شاعري

- پند دې سود مند دې واوره ګورزنه
آسانه نه د سر نبدانه
مصلحت مه پرېږده خلپلا لاس ـه
هم په خپل داز ساتې دلاره دنه

- مصلحت د کائنات نشه په څېرو
لونځ ترسله صدقه تېره سل تر زرو
هر نا اهل سره څه زوره له ځړو
د ځړو لذت ښه دے تر شکرو

DATE: ______ DAY: ______

په جهان کښې له ځوانانو دي هم هغه دي
چې د سختو وته ونيسي ځانونه

وګړي دا هر کار د ونه خپل کړم
مردان هغه چې کار د بل کړم

خلاصه:

لنډا د چې خوشحال خان د پښتو
ژبه کې لوړ مقام ورسوله ډېر شمارا
کتابونه کې وليکل. د هغه شاعري هم ډېره
جامع ده. په شاعري کښې کې د جنګ
جګړې، او نورو ذکر ډېر داخلې دي ځکه
چې خوشحال خان د ځلو خلاصې او. له هغه
شاعرۍ کښې اخلاقي شاعري او قامي شاعري
هم ډېر ځرګندېږه. نوره د چې د خوشحال
بابا عشقيه شاعري هم څه ثاني نه لري.
لنډ ده چې خوشحال خان بابا د پښتو ژبې
د پاره ډېر خدمات دي.

په پښتو ژبه چې ما علم بلند کړو
د خرو ملک مي فتح به محند کړو

DATE:______ DAY:______

سوال نمبر 4

(5) غني خان د جديد دور يو لوی فلسفي شاعر دے. تفصيل سره وپانده يې کړئ

تعارف:

غني خان په پښتو ادب کښې د لوړ فلسفې په نوم ياديږي. د غني خان په شاعرۍ کښې فلسفيانه رنګ هر چیرې ښکاره موجود دی. غني خان د فلسفې په پوهه اسي هم پايه سمندر کښې ډوب دی چې نګيرد په قيمتي ملغلرو نه لوړ ګوهر نه راوباسي. د غني خان په شاعرۍ کښې دا هم فلسفه موجود ده چې د اباسين يوسفزي صيب چې "پوهان وائي چې د غني خان په شاعرۍ به فلک د واسوا کاله پس پوهيږي"

د غني خان لنډ ژوند ليک:

غني خان په 1916 کښې د اتمانزو په مقام [struck through] د فخر افغان کره [struck through] زيږيدلې. غني خان د مل ملک د تعليم حاصل کړو او بيا هم د سياست ميدان کښې هم قدم ايښې. غني خان د پښتو ادب

DATE: ______ DAY: ______

کښې ~~هم~~ هم یو لوړ مقام لري او دا د قلم
خاوند په 1996 د دنیا نه رخصت شو

نه صنم نه صنم پاره مرکز انځار د هستۍ نه دی
حلاصدل شراب په جام کښې اختتام د مستۍ نه دی

د غني خان په شاعرۍ کښې فلسفه

غني خان
د جدید دور یو لوی فلسفي دے لکه چې غني
خان په شاعرۍ کښې د فلسفې اړخ ډېر زیات
موجود دی.

باغ کښې څوک ګلاب ګڼي څوک ئې سرو ته څوک ورځاړي
څوک د صبح غنچه ګڼي څوک کښل و غاړه ځاړي
تاج د چا د زرو د چا تاج ئې د غموئو
ولیس د بلبل په لاس دے له تا ځاندې او که جاړې

اوس د مثال په توګه د غني خان یو
نظم چې عجیبه فلسفه عنوان ئې دی پیش
کیږي.

~~زړه مې وچاوه~~
زړه مې واچوه په تال کښې
د جومات کوڅې نه لاړم

DATE: DAY:

د ملا په پښتو مې کېښود

ما وېل د مې صدقه دا

ملا هغه زمانه دا اړاو

وې د څه دي ستا تالي کښې

نه پلاو دي نه فرني و ~~نه حلوه~~

نه حلوه نه فالوده

وې شرح ظاهر کوري

په ظاهره تا فاسق کړې

دا د دې مینه سره راغستي

نه د مینې څه قیصه دا

وېره و بېره د قهار نه

د ایمان اصلي حصه دا

د مجنون و د جانان ستا

څه مهمله فلسفه ده

په دې نظم کښې غني خان د الله سره مینې
اظهار چه د اسې څرګندول کوي چې الله ته خپل
زړه ؟ په تحفه کښې ورکوي و د ملا خوا
له تلې دي، خو ملا ورته وائي چې د الله
نه وېره اصلي ایمان دي اوس غني خان
خپل زړه دا یې او قاضي له ځي

په خپل تال ټکی د خولبلو

د قاضي د دربار له لوړو

~~ماوې اے تورو سپینو~~

ماوې اے د خواو بډو
اے د تورو سپینو خانه
د هراي زما قبوله ده
په نامه کړه و جانان
قامې سترګې کړلې پټې
شونډې سرې مخ پرېشان
ملې تلا اې لور ته د منطق کړه
یو خوا دې یو خوا مې تال وو
یو خوا شور و کړ ورې وې
بل خوا ژړې و کمال وو
یو خوا عقل او دلیل او
حسن بې خودا غوندي حال وو
وې افسوس زما روږن دی
درې چې ته خواږه زمانه
زه تور وینم و سپین وینم
بس زما د فه تحقیه ده
دغه ټول زما امید دې
د ټلل مې فلسفه ده

اوس نجي خان دغامې دربار کښې ولاړ دې خوفاتي
ورته د ټ ۰ ی څه زما نه خوابږي د ز ر نه
تښم د لوځا څو مرو تورو سپین پیژنم

فلسفي د ملک ولاړ وو
وو چا پیره نه تری عالم
د خود بینی مثال په لاس کښې
هدا کول اي زيات وکم
ماوې اے د هوش عقل
د د نهرا بله مثالا
لو بې خوده لېونې د
هر يو ساز نجي د ماتم
فلسفي کړې سترګې پورته
خله مسکې شو نړۍ پریشانه
وې وې خود په مینا ته کښې
لښا د قلو شراب تنته چېږد
جې د مینې ساز پرې واوري
ولته هغه رباب تشه
تا چې مخ د نیا واهد وی
دنیا چغې کړې پاګل
دتا تاوان کړې کلته وکړه
هوش په کلته هر کښې تاوان